

Areas of increase of efficiency of activity national institutions responsible for adapting national legislation to EU legislation in the field of public service

Напрями підвищення ефективності діяльності вітчизняних інституцій, відповідальних за адаптацію національного законодавства до законодавства ЄС у сфері публічної служби

Oleh Hubanov

Ключевые слова:

публічна служба, законодавство ЄС, національне законодавство, адаптація законодавства, інституції, компетенція.

Key words:

public service, EU legislation, national legislation, adaptation of legislation, institutions, competence.

Втілення євроінтеграційних прагнень України вимагає чисельних перетворень майже у всіх сферах життєдіяльності сучасного українського суспільства. При цьому ключовим інструментом їх планомірної, системної та своєчасної реалізації виступають суб'єкти, наділені владними повноваженнями, адже в умовах сьогодення всебічне сприяння трансформаційним процесам у напрямі вступу України до ЄС є пріоритетним завданням органів публічної влади. У такий спосіб саме на інституційну складову – публічну службу – покладається визначальна для протікання усіх євроінтеграційних процесів роль.

У цьому контексті слід акцентувати увагу на особливій значущості проблеми відповідності національного законодавства у сфері публічної служби європейським стандартам, оскільки саме публічна служба є тим рушійним механізмом, що визначить проєвропейське майбутнє нашої держави. Вочевидь, що будь-які перетворення в обраному Україною напрямі неможливі або вкрай ускладнені поза діяльністю компетентних суб'єктів, які діють в межах належного правового поля, сформованого у відповідності із вимогами законодавства ЄС. Саме тому проблема адаптації національного законодавства до законодавства ЄС у сфері публічної служби набуває очевидної актуальності на сьогоднішній день.

В межах нашого дослідження увагу зосереджено лише на одному, проте найменш дослідженому аспекті вищезазначеного питання – проблемі підвищення ефективності діяльності вітчизняних інституцій, відповідальних за адаптацію національного законодавства до законодавства ЄС у сфері публічної служби. При написанні даної роботи ми частково спиралися на науковий доробок таких вчених: А. Аристархова, О. Євлевська, О. Прилипчук, М. Смолярова, О. Тарасов, І. Яковюк та ін.

Мета нашої роботи полягає у тому, аби, розглянувши зміст і природу адаптації національного законодавства у сфері публічної служби до законодавства ЄС та визначивши інституційну складову цього процесу, окреслити основне коло проблем у цій сфері та розглянути можливі шляхи підвищення ефективності діяльності уповноважених суб'єктів.

Переходячи до безпосереднього розгляду означеної проблематики, в перше чергу визначимо значення ключових для нашого дослідження понять. Згідно із законодавчо закріпленим визначенням адаптація законодавства – це процес приведення законів України та інших нормативно-правових актів у відповідність до *acquis communautaire*, тобто правової системи Європейського Союзу¹.

У правовій доктрині поняття адаптації національного законодавства України до законодавства ЄС тлумачиться як послідовний процес наближення її правової системи, включаючи законодавство, пра-

¹ Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : Закон України від 01.10.2011 № 1629-15 / Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 29. – Ст. 367.

вотворчість, юридичну техніку, практику, правозастосування до правової системи Європейського Союзу відповідно до критеріїв, що висувуються Європейським Союзом до держав, які мають намір до нього приєднатися².

Проте найбільш повно поняття адаптації розкривається у процесі порівняльного аналізу із поняттями імплементації та гармонізації законодавства. Так, зміст перелічених категорій було детально проаналізовано О.В. Тарасовим із опором на їх використання у тексті Угоди про асоціацію України з ЄС. Науковець дійшов таких висновків з приводу їх співвідношення:

а) категорія «адаптація», як досить широка категорія, є тотожною або включає у себе більш деталізовані наступні категорії: «наближення», «зближення», «досягнення відповідності»;

б) категорія «імплементація» передбачає згідно з текстом Угоди про асоціацію «виконання», «реалізацію», «застосування», «дотримання», «впровадження»;

в) категорія «гармонізація» стосується не лише національного законодавства, а зачіпає більш широке коло різноманітних корпоративних і технічних норм, стандартів, методологій, практик та ін., що безпосередньо впливає на функціонування економічної системи суспільства³.

Керуючись вищезазначеними закономірностями, науковець стверджує, що відповідно до тексту Угоди про асоціацію імплементація завжди пов'язана з загально визнаним універсальним принципом сумлінного виконання міжнародних зобов'язань, тоді як адаптація може бути юридично не обов'язковою з міжнародно-правової точки зору. Водночас адаптація може виступати, але не обов'язково, одним зі способів національно-правової імплементації як міжнародно-правових зобов'язань, так і формально не обов'язкових міжнародних стандартів, міжнародного «м'якого» права та ін. Що ж стосується гармонізації, то, на думку автора, її можна також, виходячи з положень Угоди про асоціацію, ототожнювати із адаптацією⁴.

І. Яковюк, розглядаючи вказані поняття у контексті євроінтеграційних процесів, також вказує на те, що поняття «гармонізація» характеризує процес приведення законодавства у відповідність до норм права ЄС, що відбувається в межах Європейського Союзу та є статутним обов'язком виключно держав-членів. Адаптація, на думку науковця, також характеризує процес приведення законодавства у відповідність до норм права ЄС, однак вона відбувається за межами Євросоюзу та стосується третіх держав у зв'язку із реалізацією ними зовнішньополітичного курсу на європейську інтеграцію. Імплементація трактується ним як широке поняття, як спеціальна законодавча процедура перетворення норм міжнародного права на норми внутрішнього права⁵.

Правильність наведених точок зору підтверджується положеннями Методики визначення критеріїв євроінтеграційної складової державних цільових програм, якою закріплено визначення усіх трьох понять. Зокрема, адаптація законодавства (зближення) тлумачиться як процес приведення законів України та інших нормативно-правових актів у відповідність із *acquis communautaire*; гармонізація (приведення у відповідність) – як процес приведення національних стандартів у відповідність із стандартами ЄС; імплементація – як здійснення, виконання державою міжнародних правових норм⁶.

У науковій літературі адаптація характеризується як тривалий, динамічний процес, визначена послідовність взаємопов'язаних дій щодо зміни існуючого правопорядку, кожна ланка якого логічно пов'язана з іншими елементами, що разом формують програму саморозвитку правової системи⁷.

² Смолярова М.Л. Поняття та зміст адаптації законодавства про працю України до законодавства Європейського Союзу [Електронний ресурс] / М.Л. Смолярова, А.С. Аристархова. – Режим доступу : www.nbuv.gov.ua/.

³ Тарасов О.В. Адаптація, імплементація чи гармонізація права ЄС? [Електронний ресурс] / О.В. Тарасов. – – Режим доступу : <http://dspace.nulau.edu.ua>. - С. 36/

⁴ Там само. – С. 35-37.

⁵ Яковюк І. Адаптація і гармонізація законодавства в умовах інтеграції: проблема співвідношення / І. Яковюк // Вісник Академії правових наук України. – 2012. – № 4. – С. 33.

⁶ Про затвердження Методики визначення критеріїв євроінтеграційної складової державних цільових програм : Наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 16.03.2005 № 62 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0438-05>.

⁷ Євглевська О.Л. Адаптація законодавства як умова майбутнього членства України в Європейському Союзі / О.Л. Євглевська // Державне будівництво та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. ; редкол.: Ю.П. Битяк та ін. – Х. : Право, 2009. – Вип. 17. – С. 123.

Відповідно до ЗУ «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» виділяють такі етапи адаптації національного законодавства: 1) визначення актів *acquis communautaire*, які регулюють правовідносини у відповідній сфері; 2) переклад визначених актів на українську мову; 3) здійснення комплексного порівняльного аналізу регулювання правовідносин у відповідній сфері в Україні та в Європейському Союзі; 4) розроблення рекомендацій щодо приведення законодавства України у відповідність з *acquis communautaire*; 5) проведення економічного, соціального та політичного аналізу наслідків реалізації рекомендацій; 6) визначення переліку законопроектних робіт; 7) підготовка проектів законів України та інших нормативно-правових актів, включених до переліку законопроектних робіт, та їх прийняття; 8) моніторинг імплементації актів законодавства України⁸.

Ключову роль у процесі адаптації національного законодавства до законодавства ЄС у сфері публічної служби відіграє інституційний механізм або сукупність відповідних інституцій. Згідно із розділом VIII ЗУ «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» до таких інституцій віднесено: Верховну Раду України, Кабінет Міністрів України, уповноважений центральний орган виконавчої влади у сфері адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, яким виступає Міністерство юстиції України;

На Верховну Раду України покладаються такі функції: 1) забезпечує виконання Програми з питань, які належать до компетенції Верховної Ради України; 2) розглядає проекти законів України, розроблені на виконання Програми; 3) визначає цілі та завдання другого та наступних етапів виконання Програми, встановлює їх часові межі; 4) у разі потреби вносить зміни до Програми; 5) щороку заслуховує доповідь про стан виконання Програми; 6) забезпечує експертизу внесених до Верховної Ради України всіма суб'єктами права законодавчої ініціативи законопроектів на їх відповідність *acquis communautaire* на всіх етапах розгляду законопроектів⁹.

Окремо слід акцентувати увагу на тому, що з метою сприяння реалізації євроінтеграційних прагнень України було утворено також Комітет Верховної Ради України з питань європейської інтеграції, на який було покладено здійснення моніторингу виконання Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу.

Задля покращення діяльності Верховної Ради України у напрямі адаптації національного законодавства до законодавства ЄС у Рекомендаціях щодо внутрішньої реформи та підвищення інституційної спроможності Верховної Ради України, затверджених постановою ВР України від 17.03.2016 № 1035-19, закріплювалася низка положень. Зокрема, такими визначено, що:

1) з метою кращого упорядкування законодавчого процесу Верховна Рада України, зокрема Комітет Верховної Ради України з питань європейської інтеграції, повинні розробляти та схвалювати щорічні плани роботи з питань наближення законодавства (у тісній співпраці з Кабінетом Міністрів України та народними депутатами України);

2) Верховна Рада України вправі очікувати, що всі законопроекти, які подаються Кабінетом Міністрів України, супроводжуватимуться пояснювальною запискою (довідкою, висновком) щодо їх відповідності зобов'язанням у рамках Угоди про асоціацію;

3) спроможність комітетів Верховної Ради України у сфері наближення українського законодавства до права Європейського Союзу повинна бути підсилена, зокрема шляхом визначення у кожному комітеті відповідальної особи за таку роботу, з урахуванням необхідності підвищення рівня співпраці комітетів Верховної Ради України;

4) відповідно до зростаючої спроможності Секретаріату Кабінету Міністрів України та з метою забезпечення здійснення кваліфікованої експертизи щодо відповідності праву Європейського Союзу та зобов'язань у рамках Угоди про асоціацію необхідним є посилення кадрового потенціалу Апарату Верховної Ради України, а також секретаріату Комітету Верховної Ради України з питань європейської інтеграції. Відповідним працівникам необхідно забезпечити можливості ознайомлення з кращими практиками Європейського Союзу та обміну передовими навичками у зазначеній сфері (розробка законопроектів, впровадження та моніторинг реалізації наближеного законодавства, оцінка недоліків у законодавстві).

⁸ Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : Закон України від 01.10.2011 № 1629-15 / Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 29. – Ст. 367.

⁹ Там само.

Наступною інституцією, відповідальною за адаптацію національного законодавства до законодавства ЄС, є Кабінет Міністрів України, який виконує у цій сфері такі завдання: 1) забезпечує виконання Програми, крім питань, віднесених до компетенції Верховної Ради України; 2) затверджує після погодження з Комітетом Верховної Ради України з питань Європейської інтеграції щорічний план заходів з виконання Програми; 3) передбачає щороку в проектах Державного бюджету України витрати на фінансування заходів з виконання Програми¹⁰.

У складі Секретаріату Кабінету Міністрів України утворено Бюро європейської інтеграції, основними завданнями якого є організаційне, експертно-аналітичне, інформаційне та інше забезпечення діяльності Кабінету Міністрів України, урядових комітетів, Прем'єр-міністра України, Першого віце-прем'єр-міністра і віце-прем'єр-міністрів, Міністра Кабінету Міністрів України та його заступників з питань координації, наступності та послідовності реалізації державної політики в тому числі щодо адаптації законодавства України до законодавства ЄС¹¹.

Міністерство юстиції України, яке виступає уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: 1) в установленому законодавством порядку щороку подає Міністерству фінансів України пропозиції щодо фінансування заходів з виконання Програми для врахування їх у проекті Державного бюджету України; 2) разом з Комітетом Верховної Ради України з питань Європейської інтеграції здійснює моніторинг виконання Програми; 3) забезпечує реалізацію політики у сфері адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу; 4) здійснює науково-експертне, аналітичне, інформаційне та методологічне забезпечення виконання Програми, переклад актів *acquis communautaire* на українську мову, підготовка глосарію термінів *acquis communautaire*¹².

Окрім того, згідно з постановою КМУ від 15 жовтня 2004 р. № 1365 задля забезпечення взаємодії органів державної влади та недержавних інституцій під час виконання Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу було утворено Координаційну раду з адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу. Основні завдання Координаційної ради згідно з положенням, затвердженим вказаною постановою, такі: 1) розроблення пропозицій щодо розвитку співробітництва з Європейським Союзом у сфері адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу; 2) формування єдиних підходів до провадження діяльності з адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу; 3) визначення переліку органів виконавчої влади, відповідальних за організацію роботи з адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу; 4) підготовка щорічного плану заходів з виконання Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу; 5) розгляд стану реалізації плану заходів з виконання Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу; 6) підготовка та подання Верховній Раді України щорічної доповіді про стан виконання Програми¹³.

Проте перелічені органи є не єдиними інституціями, відповідальними за адаптацію національного законодавства до законодавства ЄС. Так, галузеві міністерства та інші органи виконавчої влади реалізують завдання з адаптації законодавства в межах своєї компетенції. Також деякі органи та установи виконують специфічні завдання, як, наприклад, Національне агентство з питань державної служби і Національна академія державного управління при Президенті України, що відповідають за підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації фахівців у сфері європейської та євроатлантичної інтеграції¹⁴.

Згідно з постановою КМУ від 4 червня 2008 р. № 528 було створено інституцію зі спеціальною компетенцією у сфері адаптації національного законодавства до законодавства ЄС у сфері публічної служби – Центр адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу (до цього мав назву «Центр сприяння інституційному розвитку державної служби»).

¹⁰ Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : Закон України від 01.10.2011 № 1629-15 / Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 29. – Ст. 367.

¹¹ Положення про Бюро європейської інтеграції Секретаріату Кабінету Міністрів України : Документ європейської інтеграції [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua/>.

¹² Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : Закон України від 01.10.2011 № 1629-15 / Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 29. – Ст. 367.

¹³ Деякі питання адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : постанова Кабінету Міністрів України від 16.03.2013 № 1365-2004-п [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1365-2004-%D0%BF#n79>.

¹⁴ Адаптація законодавства України до законодавства ЄС : стаття [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://shev.gov.ua/>.

Основними завданнями Центру є: 1) участь у підготовці пропозицій щодо формування державної політики та нормотворчій діяльності у сфері державної служби та державного управління, їх адаптації до стандартів ЄС, проведення адміністративної реформи і розвитку державних інституцій у контексті європейської інтеграції України, використання в Україні інституціональних інструментів; 2) наукове, експертне, інформаційно-аналітичне, методологічне, організаційне та інше забезпечення підготовки та виконання програм і заходів у зазначеній сфері; 3) удосконалення чинних та сприяння впровадженню нових стандартів і процедур роботи державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування, діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування на основі кращої світової практики; 4) участь у впровадженні сучасних інформаційних технологій у роботу органів державної влади та органів місцевого самоврядування; 5) консультаційна підтримка органів державної влади та органів місцевого самоврядування, поширення правової, наукової та іншої інформації щодо державної служби та державного управління, їх адаптації до стандартів ЄС, адміністративної реформи та розвитку державних інституцій у контексті європейської інтеграції України, зокрема використання в Україні інституціональних інструментів; 6) участь у здійсненні співробітництва між Україною і ЄС, консультаційно-методологічне забезпечення та моніторинг у межах своїх повноважень діяльності органів виконавчої влади з виконання зобов'язань, взятих на себе Україною перед ЄС та міжнародними організаціями; 7) сприяння Національному агентству України з питань державної служби у виконанні ним своїх завдань і функцій з використання в Україні інституціональних інструментів¹⁵.

З'ясувавши сутність та зміст процесу адаптації національного законодавства до законодавства ЄС, а також перелік і компетенцію інституцій, що опікуються цією проблемою, звернемося до визначення напрямів підвищення ефективності діяльності таких. В першу чергу, вважаємо за потрібне наголосити на найбільш проблемних аспектах адаптації законодавства України до законодавства ЄС у сфері публічної служби, аби у подальшому визначитися зі шляхами їх вирішення, що дозволить підвищити ефективність діяльності названих інституцій.

Наприклад, О.В. Прилипчук, який комплексно проаналізував проблемні аспекти досліджуваної проблематики, пропонує такі заходи щодо вирішення наявних проблем, пов'язаних із адаптацією національного законодавства до законодавства ЄС: а) створення однієї цілісної системи законодавства України (поєднання процесу адаптації з прийняттям нових нормативно-правових актів на заповнення прогалів у чинному законодавстві); б) розробка органами державної влади в Україні «гармонограм» – графіків роботи з гармонізації законодавства для окремих галузей права; в) активне залучення іноземних експертів та максимальне використання технічної допомоги ЄС щодо адаптації українського законодавства¹⁶; г) забезпечення опублікування постійних звітів кожного відповідального органу про стан сприяння проведенню адаптації законодавства України до законодавства ЄС; д) створення дієвого механізму належного врахування рекомендацій інституцій ЄС з метою припинення практики їхнього ігнорування або «сліпого виконання»¹⁷.

Окрім того, для законодавства у сфері публічної служби, як і для національного законодавства в цілому, характерною є наявність багатьох суперечностей, прогалів та колізій, що суттєво ускладнило процес його адаптації. Якщо в більшості європейських країн на етапі їх прагнення до набуття членства в ЄС цей процес тривав близько семи років, то в Україні ця цифра сягає двадцяти, якщо рахувати з моменту прийняття хронологічно першого нормативного акта у цій сфері – постанови КМУ від 12 червня 1998 р. № 852 «Про запровадження механізму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу»¹⁸. Зазначене вказує на необхідність проведення планомірної та кропіткої роботи з аналізу та вдосконалення чинного законодавства у сфері публічної служби ще до моменту порівняльного аналізу актів національного законодавства та законодавства ЄС та приведення їх у відповідність одне з одним. Суттєво ускладнюється наявна проблема також тим, що в Україні законодавство у сфері публічної служби є некодифікованим. Безсистемність у його структурі, колізійність змісту, а також наявність прогалів у сукупності

¹⁵ Питання Центру сприяння інституційному розвитку державної служби : постанова Кабінету Міністрів України від 04.06.2008 № 528 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/528-2008-%D0%BF>.

¹⁶ Прилипчук О.В. Проблеми адаптації законодавства України до законодавства ЄС [Електронний ресурс] / О.В. Прилипчук // Державне будівництво. – 2015. – № 1. – Режим доступу : <http://www.kbuara.kharkov.ua>. – С. 9.

¹⁷ Прилипчук О.В. Реалізація адаптації законодавства України до законодавства ЄС: нормативно-правове та організаційне забезпечення / О.В. Прилипчук // Теорія та практика державного управління. – 2016. – № 3 (54). – Режим доступу : <http://www.kbuara.kharkov.ua/>.

¹⁸ Про запровадження механізму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : постанова Кабінету Міністрів України від 12.06.1998 № 852 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/852-98-%D0%BF>.

із неврегульованістю процесу нормотворення суттєво ускладнює процес адаптації національного законодавства до законодавства ЄС, тому на сучасному етапі від інституцій, відповідальних за адаптацію, вимагається одночасне, комплексне вирішення широкого спектру завдань, пов'язаних не тільки із адаптацією національного законодавства до законодавства ЄС, але й вдосконаленням його змісту, юридичної техніки, усуненням прогалин, систематизацією.

Важливим кроком у підвищенні ефективності діяльності вітчизняних інституцій, відповідальних за адаптацію національного законодавства до законодавства ЄС у сфері публічної служби, є також посилення співробітництва із європейськими експертами з питань адаптації, особливо в частині правильного тлумачення *acquis communautaire*.

Проте найбільш нагальна проблема, що потребує термінового вирішення, означена у постанові ВР України від 17.03.2016 № 1035-19 «Про заходи з реалізації рекомендацій щодо внутрішньої реформи та підвищення інституційної спроможності Верховної Ради України»: необхідно ухвалити новий закон про імплементацію Угоди про асоціацію та впровадження норм права Європейського Союзу замість застарілого Закону України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу». Саме перетворення у напрямі належного нормативного регулювання процесу адаптації законодавства України до законодавства ЄС, а також процесу нормотворчості в цілому мають стати суттєвим зрушенням, що сприятиме підвищенню ефективності діяльності вищезазначених інституцій.

Анотація

У статті розглянуто зміст і природу адаптації національного законодавства у сфері публічної служби до законодавства ЄС, а також інституційну складову цього процесу, здійснено аналіз компетенції інституцій, відповідальних за адаптацію. На основі доктринальних положень, а також норм чинного законодавства окреслено основне коло проблем у цій сфері та розглянуто можливі шляхи підвищення ефективності діяльності уповноважених суб'єктів.

Summary

The article is devoted to research of content and nature of adaptation of national legislation in the field of public service to EU legislation. The author has analyzed the institutional component of this process, competence of institutions, responsible for adaptation. On the basis of doctrinal provisions, as well as the norms of the current legislation the author has identified the main range of problems in this sphere and possible ways to improve the efficiency of authorized subjects.

Використана література:

1. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : Закон України від 01.10.2011 № 1629-15 / Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 29. – Ст. 367.
2. Смолярова М.Л. Поняття та зміст адаптації законодавства про працю України до законодавства Європейського Союзу [Електронний ресурс] / М.Л. Смолярова, А.С. Аристархова. – Режим доступу : www.nbuv.gov.ua/.
3. Тарасов О.В. Адаптація, імплементація чи гармонізація права ЄС? [Електронний ресурс] / О.В. Тарасов. – Режим доступу : <http://dspace.nulau.edu.ua/>.
4. Яковюк І. Адаптація і гармонізація законодавства в умовах інтеграції: проблема співвідношення / І. Яковюк // Вісник Академії правових наук України. – 2012. – № 4. – С. 29-42.
5. Про затвердження Методики визначення критеріїв євроінтеграційної складової державних цільових програм : Наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 16.03.2005 № 62 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0438-05>.
6. Євлевська О.Л. Адаптація законодавства як умова майбутнього членства України в Європейському Союзі / О.Л. Євлевська // Державне будівництво та місцеве самоврядування : зб. наук. пр. ; редкол.: Ю.П. Битяк та ін. – Х. : Право, 2009. – Вип. 17. – С. 118-129.

7. Про заходи з реалізації рекомендацій щодо внутрішньої реформи та підвищення інституційної спроможності Верховної Ради України : постанова Верховної Ради України від 17.03.2016 № 1035-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1035-19>.
8. Положення про Бюро європейської інтеграції Секретаріату Кабінету Міністрів України : Документ європейської інтеграції [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua/>.
9. Деякі питання адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : постанова Кабінету Міністрів України від 16.03.2013 № 1365-2004-п [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1365-2004-%D0%BF#n79>.
10. Адаптація законодавства України до законодавства ЄС : стаття [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://shev.gov.ua/>.
11. Питання Центру сприяння інституційному розвитку державної служби : постанова Кабінету Міністрів України від 04.06.2008 № 528 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/528-2008-%D0%BF>.
12. Прилипчук О.В. Проблеми адаптації законодавства України до законодавства ЄС [Електронний ресурс] / О.В. Прилипчук // Державне будівництво. – 2015. – № 1. – Режим доступу : <http://www.kbuara.kharkov.ua/>.
13. Прилипчук О.В. Реалізація адаптації законодавства України до законодавства ЄС: нормативно-правове та організаційне забезпечення / О.В. Прилипчук // Теорія та практика державного управління. – 2016. – № 3 (54). – Режим доступу : <http://www.kbuara.kharkov.ua/>.
14. Про запровадження механізму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : постанова Кабінету Міністрів України від 12.06.1998 № 852 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/852-98-%D0%BF>.

Oleh Hubanov,

*Candidate of Juridical Sciences,
Leading Lawyer of Program for the Study of Adaptation
the Legislation of Ukraine to the EU Legislation
Taras Shevchenko National University of Kyiv*